

Főhajtás Barthos Gyula emléke előtt

Kaán Károly a magyar erdészet majdani kiválósága – Nagykanizsa szülőtte –, már közel az érettségijéhez, de még a város jóhírű piarista főgimnáziumának padjait koptatta, amikor ugyanabban a városban, s ugyanazon utcában – akkor Kereszt, ma Hunyadi utca – egy Barthos János nevű városi kamarás házában – másodszülött fiúként – 1883. június 30-án megszületett Barthos Gyula.

A 16 évnyi korkülönbség nyilván sokáig nem adott lehetőséget a személyes ismeretségre Kaánnal, s így ez nem is motiválhatta, hogy később, amikor jeles eredménnyel elvégezte a helyi piarista főgimnáziumot, ő is a későbbi nagy előd útját követve, az erdész pályát válassza.

Barthos életrajzi feljegyzésében ecsetelve, ezt külön is hangsúlyozza: „Kaánra a pályaválasztás küszöbén egyedül az erdők szépsége hatott, míg ezeknek a soroknak az íróját már gyermekkorában elsősorban Zrínyi Miklós várának címeralakja, a büszke sas vezette ki a madárvilág ősi tanyájára: az erdőbe! Az erdő és a madár szervesen összefüggő együttesének lettem szerelmese.”

Barthos Gyula szakmai indíttatásánál így tehát nem is lehetett kétséges, hogy útja 1901-ben egyenesen vezetett a selmecbányai Erdészeti Akadémiára, ahol 1904-ben – a szervezeti változás következtében – már főiskolásként fejezte be tanulmányait.

Gyakorlati idejének letöltése után, 1906 végén, sorsdöntő helyzetbe került. Atyai mentora, Metzl Kamill, báró Inkey Pál neves iharosi erdőmestere tanácsára elhárította a kor kiváló természetudósának, Herman Ottónak és a jeles erdészstudós Vadas Jenőnek állásmeghívását, s ugyanakkor elfogadta a Hunyad vármegyei Déli-Kárpátok vadregényes retyezáti hegytömbjében megbúvó Kendeffy-uradalom malomvízi erdőhivatalának főerdéshi állását, ahol fiatalkorában egykor Metzl is dolgozott. Ezt követően, 1907 tavaszán, sikeres államvizsgája után, megszerezte erdőmérnöki oklevelét.

Barthos Gyula 12 éven át, Erdély elvesztéséig dolgozott nagy szakmai alázattal a rendkívül mostoha természeti körülmények között is megszerzett retyezáti erdőbirtokon, amely kezelését illetően megközelítőleg 4000 katasztrális holdnyi területet ölelt fel.

A tucatnyi év alatt a legnagyobb problémát az olasz vállalatok által letartolt hatalmas magashegységi vágásterületek lucfenyővel való felújítása je-

lentette a gyomosodás és a munkaerőhiány miatt.

Sorsdöntő retyezáti lépése azonban nemcsak számára jelentett életre szóló, különleges élményt, hanem a kései erdész-vadász-madarász utódoknak is, mert váratlanul előkerült – írásba foglalt – naplójegyzeteiből, részletes feljegyzéseiből elkészült, a 800 oldalas *Erdész-üdv, vadászüdv!* című impozáns posz-

tumusz könyve (szerkesztette Oroszi Sándor DSc., Erdészeti Közlemények, LIV. Budapest, 2002).

Megismerhetjük bevezetőként a selmeci diákéletről elsőként részletesen készített és dokumentált naplót, az utolsó, magyar nyelven írt Retyezát-hegységi erdészeti, vadászati és ornitológiai bemutatást, az erdők töke általi kizsárolását és a már említett felújításuk gyakran megoldhatatlan problémáit. S nem utolsósorban bámulatosan érzékenyen bemutatott szociográfiai leírást is kapunk a 20. század első évtizedeinek ottani vidékének nyomorúságos gazdasági és társadalmi helyzetéről, viszonyairól.

Ám azért a főerdész Barthosnak sok felemelő dolog is örömet okozott, mindenekelőtt a vad – a zerge és a medve –, a vadászat, s főleg a szívét-lelkét gyönyörködtető madárvilág kutatása, megismerésük, majd országos lapokban publikálásuk. Egyedül a gímszarvast hiá-

nyolta, dunántúli tenyészállatokkal megtelepítésükkel is próbálkozott, sajnos eredménytelenül.

Barthos Gyula a történelem vihara következtében 1919 elején visszakerült szűkebb pátriájába, Nagykanizsára, ahol a körmendi, herceg Batthyány-Strattmann László hitbizományának nagykanizsai erdőhivatalát vezette negyedszázadon át a tőle megszokott fegyelemmel és szakmai hozzáértéssel. Ebben az időszakában különösen kiteljesedett ornitológiai munkássága, melyet a herceg nagylelkűen támogattott. Így, *Fehér Dániel* neves soproni professzorunk útját követően, 1938-ban ő is eljutott az északi madárhegyekhez. Tapasztalatait *Nordcapi utam madártani és erdészeti tanulságai* című könyvecskéjében publikálta.

Barthos Gyula munkásságát méltatva, azonban nemcsak az erdészt, a vadászt és ornitológust kell látnunk, hanem változatos szakmai életét keretbe foglaló természetvédő törekvéseit is, s ennek kapcsán a magyar ifjúság ilyen irányú nevelésének fontosságát is. Így Kaán Károly mellett, joggal sorolhatjuk az első magyar természetvédők közé.

Barthos Gyula 50 évvel ezelőtt, életének 88. évében, 1971. február 27-én hunyt el. Hamvai a nagykanizsai köztemetőben – felesége és tragikusan elhunyt elsőszülött erdőmérnök-hallgató fia hamvaival együtt – hivatali elődje, Pálffy Alajos hitbizományi erdőtanácsos sírboltjában nyugszanak.

Barthos Gyula jeles szakmai kvalitásai nagyfokú köteletségutadta és felelősségérzete, életszemlélete, helytállása a legmostohább körülmények között, ám mindenekelőtt haza- és magyarságszeretete – szilárd erkölcsiségével párosulva – olyan értékek, amelyek ápolása és követése legnemesebb feladataink közé tartozik.

Emlékét szülővárosában, Nagykanizsán, a Zalaerdő Zrt. székháza előtt kialakított parkosított területen – Kaán Károly szobra közelében – 2007 óta szobra is őrzi, melyet idén is megkoszorúztak az OEE Nagykanizsai Helyi Csoport tagjai (Lsd. fotó). Hasonlóképpen nemes emlékeztető gesztus az Ady Endre út 39. szám alatti patinás családi ház falán elhelyezett táblácska, ahol immár albérlőként, özvegyen, életének utolsó két évtizedét töltötte.

Dr. Baráth László
okl. erdőmérnök